

Lydiagården är en oas för cancersjuka

Här får man ork att leva

TEXT

BIRGIT WILHELMSON

FOTO

Lydiagården – en oas för cancersjuka. Vacker miljö, inspirerande kreativitet, djupa samtal och orienterande undervisning ger livskraft.

Och det goda omhändertagandet har effekt, det visar nu chefläkare Ingrid Terje.

Vid vägens slut. . . Lydiagården ligger i lummig skog i Skånes hjärta. Hit kommer cancerpatienter för en »livsinjektion»: dels patienter som botats och som behöver stöd för att orka greppa vardagslivet igen, dels patienter med obotlig cancer som behöver kraft att leva till livets slut. Ingrid Terje, som är chefläkare, visar nu i en utvärdering att den goda omvårdnaden har bra effekt – ångest och depression minskar markant hos båda patientgrupperna.

Som en livsinjektion för den hårt nedslitne och djupt uttröttade cancerpatienten och hennes/hans anhöriga, så fungerar en vistelse på Lydiagården strax utanför Höör i Skånes hjärta – den ligger där som ett litet pensionat, inbäddad i bokskogen.

Lydiagården är unik, inget liknande finns i Sverige. Lydiagården är *inte* ett hospice, *inte* ett konvalescenthem i gängse bemärkelse och *inte* en sjukvårdsinstitution i egentlig mening.

Nej, hit kommer cancerpatienter och anhöriga från hela landet för en intensiv respit under fem dygn, söndag eftermiddag till fredag eftermiddag.

Atmosfären är mättad av omtanke och godhet. Det personliga tilltalet och den vänliga tonen lindar in och värmer.

Vissa veckor tar man emot patienter med svår, obotlig cancer. Målet är att ge dem bättre möjligheter att kontrollera sina symtom och nå högre livskvalitet.

Andra veckor samlas här patienter som botats från sin cancersjukdom, men som behöver stöd att lämna sjukdomen bakom sig, att få tillbaka fotfästet i vardagslivet.

En del veckor samlas personalen ensam, för att bearbeta det som varit och förbereda det som kommer. Ibland ordnar man också kurser här i cancervård för vårdpersonal.

Rehabileringsprogrammet är genomtänkt, genomarbetat och genomklokt – och personalen specialutbildad i onkologi. För att orka med tyngden i jobbet får alla individuell handledning.

I programmet ingår bl a gruppundervisning om cancer,

Madonnan i
glas skimrar
olika
allteftersom
ljuset från
fönstret
varierar: Ett
stilla
meditativt
blickfång i ett
litet, intimt
samtalsrum.

Naturen
är nära,
även
inne.

Dockan väntar
på sällskap i
doktors
samtalsrum –
och patienterna
tar den ofta i
famnen, kramar
och gosar.

»Kunskapsresan», varje morgon. Ingrid Terje berättar ganska ingående om mekanismer bakom cancers uppkomst, om riskfaktorer, diagnos, behandling, smärtlindring, alternativa behandlingsmetoder, psykiska reaktioner osv – med lyhördhet för gruppens behov.

Det är viktigt att förstå sin sjukdom, att ha ordentliga fakta, att kunna få fråga om allt, betonar hon – för att orka leva vidare, för att bli kvitt skuld känslorna. Inte minst viktigt är en vettig distans till riskfaktorerna: »Idag får vi ju knappt leva, om vi ska tro allt som står i tidningarna.»

»Kunskapsresan» omfattar också information om samhällets stöd vid cancersjukdom, om kost och fysisk aktivitet.

Sjuksköterskorna leder så samtal i mindre grupper, en timme varje dag i fyra dagar. De försöker där samla patienter med likartade cancersjukdomar.

Patienterna stöttar varandra, de blir ofta sammansvetsade under veckan. Och 60 procent har ännu efter ett halvår kontakt

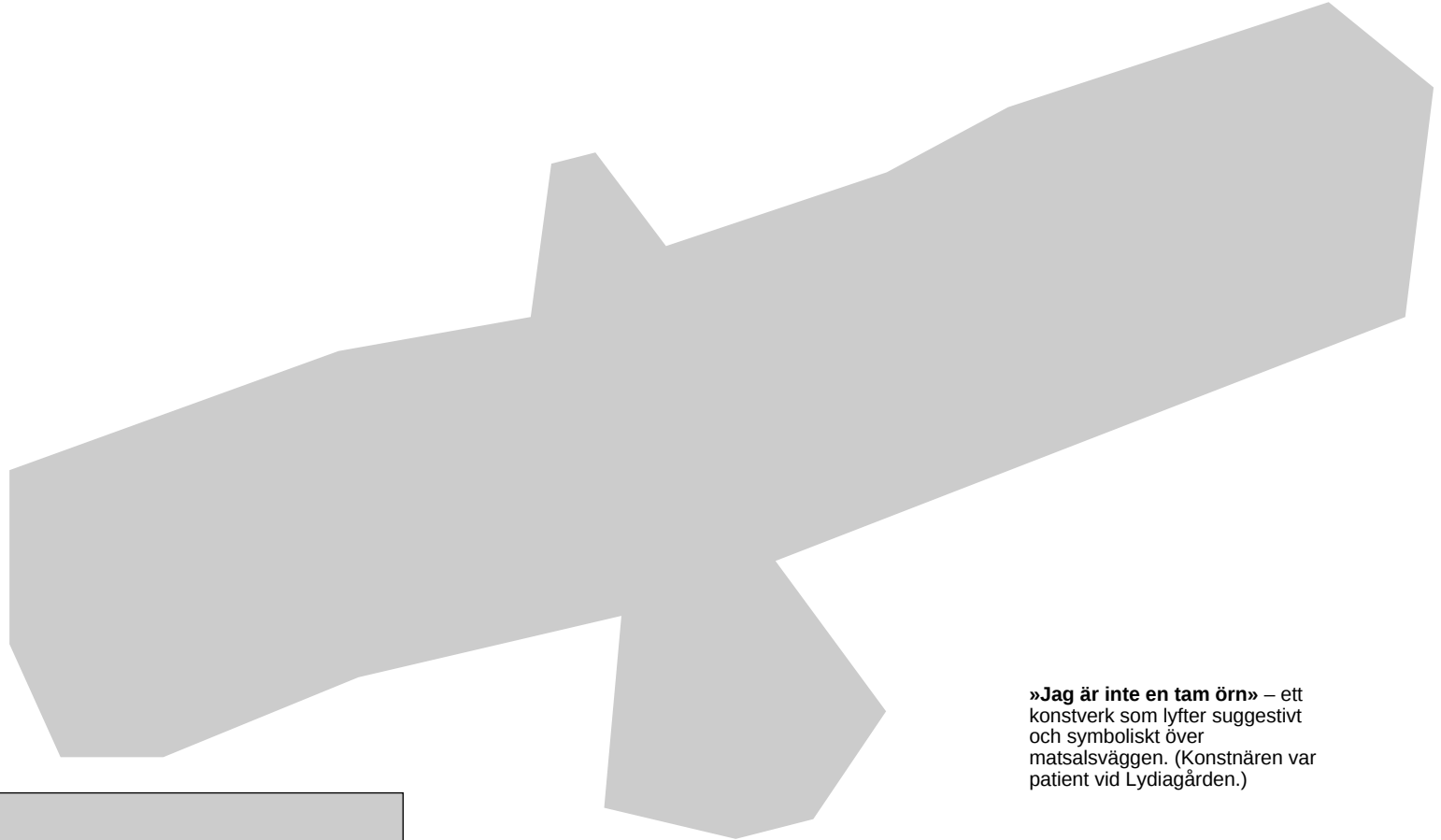
med någon de träffade på Lydiagården. Också de anhöriga träffas i grupp och pratar med sjuksköterska, och med varandra.

Enskilda samtal har Ingrid Terje med varje gäst/anhörig (minst 40 minuter under veckan). Här kan de få en »second opinion» på sin sjukdom och behandling. De kan tala om relationerna till familj, vänner, vårdpersonal – »ofta blir ju livet ett kaos». De kan tala om sina funderingar och känslor, och om sin dödsrädsla: »De är rädda för att kvävas, för smärtan, för sin egen ångest och oro.»

Och så erbjuds prästsamtal för de som så önskar – en tredjedel vill tala kring andliga frågor.

Sjukgymnastiken är också central för att hitta fram till inre harmoni: kroppskännedomsovningar i en försvenskad variant av kinesisk taiji, lättgympa, promenader osv.

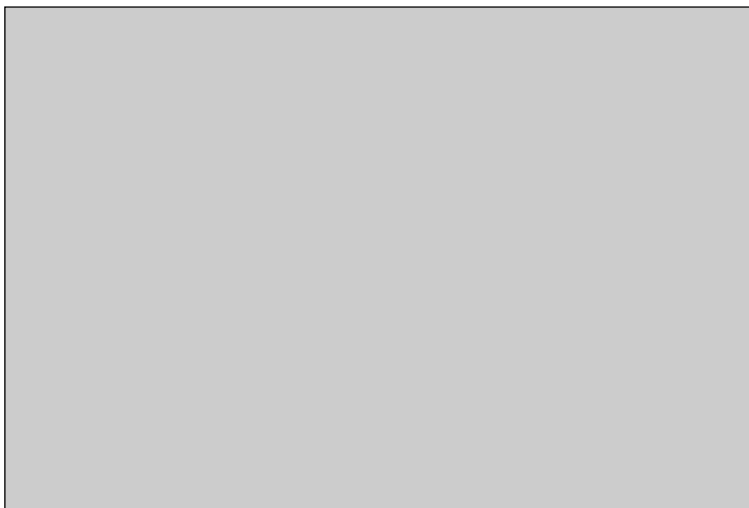
Så, tiden är späckad. Och ändå är det inte nog. Den kreativa verksamheten prioriteras också högt. En kreativitet som ska komma inifrån och ge »handagladje» och skapandets lug-

»Jag är inte en tam örn» – ett konstverk som lyfter suggestivt och symboliskt över matsalsväggen. (Konstnären var patient vid Lydiagården.)

Receptionen,
och Käthe
Svensson där,
är en knutpunkt
på
Lydiagården.

ande tillfredsställelse och distans till den egna livssmärthan. Sjuksköterskorna leder också denna aktivitet, puffar och stöder. Ofta går man ut i skogen runt knuten och samlar material osv.

En konstnär från Höör ger handledning i akvarellmåleri.

Och för den som inte är road av detta finns bl a dart- och boulespel.

Det är viktigt att tala om sjukdomen. »Men» poängterar Ingrid Terje »det finns så mycket annat att tala om – det är väsentligt att ge rum åt livet utanför sjukdomen, att stärka det friska.»

Och miljön på Lydiagården inbjuder till kulturella aktiviteter, informella samtal och reflexion: bibliotekets stora samling av skönlitteratur, värmeljus som brinner lugnt, de tankeväckande konsthantverken, den goda maten, naturen tätt utanför fönstren ...

Och resultaten då? Jo, nu har Ingrid Terje börjat visa i en större utvärdering att verksamheten verkligen har god effekt, de första resultaten har analyserats.

Sedan starten i september 1992 har runt 1 400 människor vårdats här (75 procent kvinnor, 25 procent män), och 460 närstående har varit med (40 procent kvinnor, 60 procent män).

En skattning av patienternas ångest och depression har gjorts under första och sista dagen av vistelsen och efter sex månader (enligt den internationella skalan »Hospital anxiety and depression scale, HADS»).

Graden av ångest och depression var högst hos de som botats från sin cancersjukdom: Kanske en efterreaktion på denna mytomspunna, existentiellt utmanande sjukdom och en rädsla för återfall?

Hos samtliga, såväl de botade som de med obotlig cancer, minskade graden av ångest och depression markant, en effekt som står sig ännu efter ett halvår! Även de med gränsvärden av ångest och depression blev klart bättre. Totalupplevelsen av rehabiliteringen sex månader efteråt skattades till 9,3 på en tiogradig skala.

Här finns rum för kulturella aktiviteter, reflexion och informella samtal.

I konsthantverk vilar ögonen, medan tankarna kan associera fritt.

Kreativ verksamhet värderas högt på Lydiagården – för »handaglädje» och skapandets lugnande tillfredsställelse och distans till den egna livsmärtan.

Med patienter som har bättre insikter i sin sjukdom och sina reaktioner, som har större möjligheter att kontrollera sin situation och som mår bättre – kan sjukvården på sikt spara resurser och tid, poängterar Ingrid Terje.

För att inte tala om vinsten för den enskilda människan! Och vem var då Lydia? Ett kvinnonamn känt ur Apostlagärningarna. Lydia är en kvinna som säger: » ... kom in i mitt hus och stanna där. Och hon gav sig icke ...» •

Ny ägare och bättre vårdavtal

Vid Lydiagården arbetar en läkare på trekvartstidstjänst (Ingrid Terje arbetar också en kvartstid vid onkologiska kliniken, Universitetssjukhuset i Lund), tre sjuksköterskor, en sjukgymnast på halvtid, en sekreterare, samt konferensvärdinnor och kökspersonal.

Präst, kurator, konstnär och bibliotekarie är knutna på konsultbasis till verksamheten. Här finns 20 gästrum, 14 med bäddsoffa för anhörig. Lydiagården ägs av Lunds stifts prästers vård- och diakoniförening – en ideell och fristående förening utan vinstintresse.

Från och med 1998 kommer Lydiagården att drivas som en stiftelse, CTRF-Lydiagården (Cancer- och trafikskadades riksförbund).

Det har inte varit helt lätt att få full beläggning alla rehabiliteringsveckor. Landstingen runt om i landet har inte velat betala de 9 500 kronor en vecka här kostar. En del patienter har sökt medel ur fonder, andra har betalat själva.

Men nu kanske det ljusnar. Skånelandstinget har nyligen beslutat att utöka sitt vårdavtal med Lydiagården. Fler patienter kan då få rehabilitering här på landstingets bekostnad. •